

Podrien els virus estar en contra de les Olimpíades?

Ana Pardo Pérez

La pandèmia de la COVID-19 indiscutiblement ha afectat l'ordre a escala mundial: milions de morts, sistemes sanitaris col·lapsats, treballadors a l'atur, confinaments... Innumerables notícies relacionades amb aquesta malaltia vírica apareixen dia rere dia als mitjans de comunicació. Ens trobem davant d'un succés històric que ens recorda una vegada més la importància dels virus i la nostra vulnerabilitat davant els mateixos. En l'àmbit esportiu, la COVID-19 va arribar a ser motiu de cancel·lació dels Jocs Olímpics d'estiu Tokió 2020. Aquesta ha estat la quarta cancel·lació en tota la història dels Jocs Olímpics, sent les tres anteriors per motiu de les Guerres Mundials.

Ara bé, el coronavirus SARS-CoV-2 no és l'únic virus que ha posat en risc la celebració d'aquest esdeveniment esportiu tant conegut mundialment. El virus Zika ja ho hauria intentat anys enrere amb la seva aparició a Brasil l'any 2015. L'arribada del virus Zika al continent americà va posar en alerta a centenars de científics, que van demanar activament un ajornament o, si més no, un canvi d'ubicació. No obstant, va ser un intent fallit, ja que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) no es va imposar i els Jocs Olímpics de Riu de Janeiro van dur-se a terme el 2016 tal com estava previst.

La controvèrsia entre els experts en salut no va trigar a aparèixer. Era ètic celebrar un acte internacional amb tanta concentració de gent quan molts països sud-americans estaven patint brots endèmics? I la gran pregunta, quins motius va tenir l'OMS per proposar cancel·lar els Jocs Olímpics degut al SARS-CoV-2 i no pel virus Zika?

Figura 1. Els Jocs Olímpics d'estiu 2016 es van dur a terme a Riu de Janeiro (Brasil) malgrat la presència del virus Zika. Font: National Olympic Committee

Mosquits: els grans aliats del virus Zika

A diferència del SARS-CoV-2, la transmissió del virus Zika no es dona per via respiratòria sinó per via sanguínia i sexual. De fet, la forma més comuna de transmissió és amb els mosquits com a

Figura 2. *Aedes aegypti*. Font: Pixabay

intermediaris. El principal mosquit propagador és l'*Aedes aegypti*, tot i que hi ha altres espècies d'*Aedes* com l'*Aedes albopictus*, el conegut mosquit tigre. Aquests tipus de mosquits han estat identificats als continents d'Àfrica, Amèrica, sud-est asiàtic i el Pacífic occidental. Malgrat que els *Aedes* no poden volar més de 400 metres, s'ha demostrat que poden ser transportats accidentalment introduint així el virus Zika a noves zones. Atès a aquests fets, experts desaconsellaven totalment que es fessin els Jocs Olímpics de 2016. La reunió de més d'un milió de persones d'arreu del món a la capital de

Brasil era un risc de difusió del virus i la seva malaltia. Qualsevol persona infectada podria transmetre els virus als mosquits locals del seu país habitual de residència.

I com sé jo si estic infectat?

Pel que fa a la simptomatologia del virus Zika, se sap que un 75% dels infectats són asimptomàtics. Tanmateix, la resta té uns períodes d'incubació d'entre 3 a 14 dies i acaba manifestant-se amb: febre moderada, granellada o erupcions cutànies, conjuntivitis, inflamació dels ulls i sensibilitat a la llum, dolor muscular, cansament... Aquests símptomes tendeixen a perdurar entre 2 i 7 dies, després desapareixen i no deixen seqüeles.

Ara bé, la situació s'agreuja quan és una dona embarassada la que pateix la infecció. En aquests casos hi ha una certa probabilitat que el nadó presenti trastorns neurològics. Ja fa temps que està demostrat que el virus pot ocasionar microcefàlia (cap del nadó més petit de l'esperat) i síndrome de Guillain-Barré (afecta el sistema nerviós i, en casos greus, pot paraitzar els músculs fins a causar la mort). A més, el virus Zika també s'associa amb altres complicacions de l'embaràs, com el part prematur i l'avortament espontani. L'explicació és que aquest virus pot travessar la placenta i infectar el fetus, la denominada transmissió transplacental.

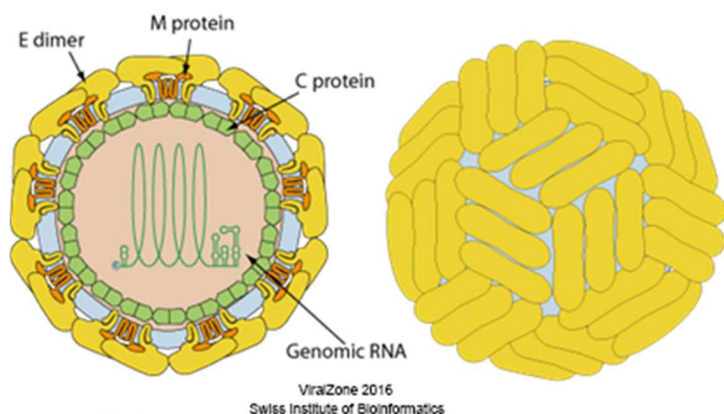

Figura 3. Transmissió transplacental. El mosquit infecta a la mare i el virus passa al nadó a través de la placenta.
Font: Biorender

Actualment, el diagnòstic per determinar una infecció pel virus Zika, es fa mitjançant anàlisi de sang o altres líquids corporals, com orina o semen. Ara bé, no hi ha cap tractament disponible ni vacunes específiques per a la infecció ni les seves malalties associades.

Saber-ne més...

Estructura i taxonomia del virus

ZIKA VIRUS	
Família	Flaviviridae
Gènere	Flavivirus
Classe	IV (+ssRNA)

Afectació a Espanya

Figura 3. Virus embolcallat, esfèric i d'uns 50 nm de diàmetre. Les proteïnes de la superfície estan disposades en una simetria de tipus icosaèdric. Font: ViralZone

La malaltia pel virus Zika es vigila des de l'alerta de 2016. Avui dia a Espanya, només s'han registrat casos en persones que venien infectades de països on hi ha transmissió d'aquest virus, és a dir, han estat casos importats. Tot i així, la presència al territori espanyol d'*Aedes albopictus* (mosquit tigre), no descarta la possibilitat d'una transmissió autòctona en qualsevol moment. A hores d'ara

és poc probable, però no impossible, ja que els mosquits podrien arribar a transmetre el virus Zika si piquen prèviament a un infectat.

Cal destacar que a Catalunya s'han notificat aproximadament el 53% dels casos importats. És més, Catalunya té un perill de transmissió moderada-alta, ja que el mosquit tigre té moltes colònies repartides per la costa mediterrània. El que encara no se sap és si aquest mosquit tigre podria ser un potencial intermediari de la malaltia o si, per contra, no seria competent.

Zika virus arreu del món

Figura 3. Països on s'ha estès el virus Zika.

Prevenió abans que entreteniment

Per què l'OMS va ignorar la sol·licitud d'ajornament als Jocs Olímpics de Rio de Janeiro, però aconsella cancel·lar els de Tokio el 2020? A un comunicat, l'OMS va proclamar que "cancel·lar o canviar la ubicació dels Jocs Olímpics de 2016 no altera significativament la propagació internacional del virus Zika". Pel que fa a les dones embarassades, l'OMS va recomanar que no viatgessin a zones on hi havia presència del virus, entre elles Rio de Janeiro. També va recomanar a nivell general seguir les normes de la salut pública, protegir-se enfront de les picadures de mosquit i mantenir relacions sexuals de forma segura. La malaltia causada pel virus Zika va ser categoritzada com a lleu.

Si bé és cert que el virus Zika no va arribar a ser una pandèmia mundial, com sí que ho ha estat el SARS-CoV-2, el perill d'expansió hi era present i es corria el risc de defectes en el naixement si la infecció es donava en dones embarassades. Els virus són imprevisibles i, si una cosa ens ha ensenyat la COVID-19, és que és "millor prevenir que curar". No és que els virus estiguin en contra de les Olimpíades, sinó més aviat que els virus troben a les grans concentracions de gent el seu aliat perfecte per la seva propagació.

Bibliografia:

Cataluña acumula la mitad de los casos importados de zika en España. EL PAÍS. [Consultat 3 Mar 2021]. Disponible a: https://elpais.com/ccaa/2017/11/28/catalunya/1511900585_308196.html

Información General sobre el virus ZIKA. [Consultat 3 Mar 2021]. Disponible a: https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/zika/recomendaciones/InformacionGeneral_Zika.htm

López-Goñi, I. (2020). Virus y pandemias (Antonio Cuesta ed.). Guadalmazán.

San Miguel Hernández, Á., de la Fuente Alonso, P., & Garrote Adrados, J. A. (2017). El virus Zika y los Juegos Olímpicos. *Revista del Laboratorio Clínico*, 10(1), 1-3.

Tokio 2020: La cuarta suspensión de unos Juegos Olímpicos. [Consultat 2 Mar 2021]. Disponible a: <https://www.marca.com/olimpismo/2020/03/22/5e779e3ee2704e2c7b8b4573.html>

Zika virus (World Health Organization). [Consultat 2 Mar 2021]. Disponible a: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/zika-virus>